

PAPER DETAILS

TITLE: ROALD DAHL'IN "CHARLIE'NIN IKOLATA FABRIKASI" ADLI ROMANINDA GEÇEN
SIFATLARIN GÖREV VE ANLAM ÖZELLİKLERİ AÇISINDAN INCELENMESİ

AUTHORS: Seyhan Kiliç, Kerim Tuzcu

PAGES: 202-219

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/4385183>

ROALD DAHL'İN "CHARLİE'NİN ÇİKOLATA FABRİKASI" ADLI ROMANINDA GEÇEN SIFATLARIN GÖREV VE ANLAM ÖZELLİKLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Kerim TUZCU*

Siirt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi ABD

kerimtuzcu@hotmail.com, ORCID: 0009-0008-4525-4377

Seyhan KILIÇ

MEB, Öğretmen

syhnklc057@gmail.com, ORCID: 0009-0004-2331-2741

Öz

Sıfatlar, bir dilin anlatım gücünü ve zenginliğini besleyen temel unsurlar arasında yer almaktadır. Soyut ya da somut isimlere derinlik ve netlik kazandıran sıfatlar, bu isimlerin okuyucunun veya dinleyicinin zihninde daha canlı bir şekilde canlandırılmasını sağlamaktadır. Bununla birlikte, sıfatlar yalnızca nesneleri tanımlamakla sınırlı kalmayıp, duyguların ve hislerin ifade edilmesinde de önemli bir rol üstlenmektedir. Bu bağlamda, sıfatların yazarların ve konuşmacıların duygusal tonlarını ve niyetlerini daha etkili bir şekilde aktarmalarına imkân tanıdığı görülmektedir. Bu çalışmada, Roald Dahl'ın çocuk edebiyatının en önemli eserlerinden biri olarak kabul edilen *Charlie'nin Çikolata Fabrikası* adlı romanında kullanılan sıfatlar, dilin zenginliği ve anlatım gücüne olan etkileri açısından incelenmiştir. Dahl'ın fantastik dünyasını ve renkli karakterlerini oluşturmadaki başarısının ardında, sıfatları ustalıkla kullanmasının önemli bir payı olduğu tespit edilmiştir. Çalışma kapsamında, eserde yer alan sıfatlar niteleme ve belirtme sıfatları olmak üzere iki ana alan altında sınıflandırılmıştır. Yapılan çözümlemeler sonucunda, eserde toplam 393 niteleme sıfatı ve 253 belirtme sıfatı tespit edilmiştir. Belirtme sıfatları ise işaret, sayı ve belgisiz sıfatlar olarak üç alt gruba ayrılmıştır. Dikkat çekici bir bulgu olarak, eserde herhangi bir soru sıfatına rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular, *Charlie'nin*

Çikolata Fabrikası adlı eserde sıfatların dilsel zenginliği ve anlatım gücünü artırmada ne denli etkili bir şekilde kullanıldığını ortaya koymaktadır. Dahl'ın oluşturduğu büyülü dünyanın ve unutulmaz karakterlerin canlılığında, sıfatların kullanımının belirleyici bir rol oynadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Charlie'nin Çikolata Fabrikası, Görev, Kelime Türü, Sıfatlar, Türkiye Türkçesi.

ANALYZING THE SIFATS IN ROALD DAHL'S NOVEL "CHARLIE'S CHOCOLATE FACTORY" IN TERMS OF TASK AND MEANING FEATURES

Abstract

Adjectives are among the basic building blocks that nourish the expressive power and richness of any language. Considered one of the lifeblood of language, adjectives add depth and clarity to abstract or concrete nouns, enabling them to be visualized in the mind of the reader or listener. Without adjectives, the world would remain a distorted and vague description. Adjectives not only describe objects, but also play an important role in expressing emotions and feelings. In short, adjectives seem to allow writers and speakers to convey their emotional tone and intentions more effectively. In this study, the adjectives used in Roald Dahl's *Charlie's Chocolate Factory*, one of the most important works of children's literature, are analyzed in terms of how they affect the richness of language and the power of expression. It is clear that Dahl's skillful use of adjectives plays an important role in his success in creating his fantastic world and colorful characters. Within the scope of the study, the adjectives in the work were grouped under two main sections as qualifying and denoting adjectives. As a result of the analysis, a total of 393 qualifying adjectives and 253 indicative adjectives were identified. Indicative adjectives are divided into three categories as sign, number and undocumented adjectives. Interestingly, no interrogative adjectives were found in the work. These findings show how effectively adjectives are used in *Charlie's Chocolate Factory* to increase linguistic richness and expressive power. The use of adjectives is of great importance in the vividness of the magical world and unforgettable characters created by Dahl.

Keywords: Charlie's Chocolate Factory, Task, Word Type, Adjectives, Turkish.

1. Giriş

Çocuk edebiyatı, çocukların dil becerilerini geliştirmede hassas bir yer tutmaktadır. Kitaplar, çocukların kelime dağarcığını genişletir ve dil yapılarını anlamalarına yardımcı olur. Aykaç ve Çakır İlhan (2014), çocuk edebiyatı metinleriyle kurgulanan yaratıcı drama etkinliklerinin konuşma becerilerine olumlu etkisi olduğunu belirtmiştir. Bu tür etkinlikler, çocukların dil becerilerini ve iletişim yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olur (Strouse vd., 2018). Yine, çocuklara toplumsal ve evrensel değerleri öğretmede önemli bir araçtır. Gültekin (2006), çocuk edebiyatının etik ve estetik bağlamda sosyolojik boyutunu ele alarak, bu tür

eserlerin çocukların değerler eğitimi açısından önemini vurgulamıştır. Çocuklar, hikayeler aracılığıyla empati kurmayı ve farklı bakış açılarını anlamayı öğrenirler.

Çocuklar için yazılan edebî eserler, çocukların bilişsel ve duygusal gelişimlerini destekler. Sever (2019), çocuk edebiyatının çocukların hayal gücünü ve yaratıcılığını beslediğini, aynı zamanda eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiğini belirtmiştir. Bu tür eserler, çocukların duygusal zekalarını geliştirmelerine de katkıda bulunur. Mallan'a (2017) göre, çocuk edebiyatı dinamik bir varlıktır ve okuyucularına zevk, düşünme ve duygusal katılım için birçok yol sunar. Çocuk kitapları, hayal gücünü ve yaratıcılığı besler. İyi kurgulanmış hikayeler, çocukların zihinsel dünyalarını genişletir ve problem çözme becerilerini geliştirir. Çocukların farklı kültürleri tanımasına ve kendi kültürel kimliklerini geliştirmesine yardımcı olur. Türkiye'de çocuk edebiyatı üzerine yapılan çalışmalar, bu tür eserlerin kültürel aktarımda önemli bir rol oynadığını göstermektedir (Sınar, 2006). Çocuk edebiyatı, farklı kültürleri tanıma ve değerleri öğrenme konusunda önemli bir araçtır. Kitaplar aracılığıyla çocuklar, kendi kültürlerini ve başka kültürleri tanıyarak empati yeteneklerini geliştirirler (Campagnaro vd., 2021).

Bunlardan başka, çocuk edebiyatı ürünleri, onların eğitim sürecini destekleyen önemli bir araçtır. Eğitimeiler, çocuk edebiyatını ders materyali olarak kullanarak öğrencilerin öğrenme süreçlerini zenginleştirebilirler. Bu, çocukların öğrenmeye olan ilgisini artırır ve akademik başarılarını destekler. Çocuk edebiyatı, formal eğitimi destekleyen güçlü bir araçtır. Öğretmenler için müfredat hedeflerine ulaşmada ve çocukların öğrenme deneyimlerini zenginleştirmede değerli bir kaynaktır (Arizpe vd., 2013). Çocuk edebiyatı, sadece eğlenceli bir okuma deneyimi sunmakla kalmaz, aynı zamanda çocukların hayatlarını şekillendiren önemli bir araçtır.

Çocuk edebiyatı üzerinde her dönem çok sayıda edebiyatçı birçok eser meydana getirmiştir. Bu alanda 20. yüzyılın en önemli yazarlarından biri de Roald Dahl'dır. Onun 1964'te kaleme aldığı "Charlie'nin Çikolata Fabrikası" adlı eserinde çok sayıda ahlaki ve sosyal konuyu dikkat çekici karakterler ve olay örgüleriyle gerek çocuklara gerek yetişkinlere orijinal bir şekilde aktarmayı başarmıştır. Yayımlandığı dönemde çok popüler olan bu roman, 1971 ve 2005 yılları arasında iki defa da beyaz perdeye aktarılmıştır. Hem çocuk hem de yetişkin edebiyatında çok önemli bir yer edinen Roald Dahl (1916-1990), Norveç'ten ayrılarak İngiltere'ye göç etmiş olan bir ailede doğan yazarın çocukluğu çok zor şartlar içinde geçmiştir.

Derbyshire şehrinde devlete ait bir okulda okuyan Dahl'ın o yıllardan aklında kalan tek bir şey, okuduğu okulun yakınlarında bulunan Cadbury adlı çikolata fabrikasının çocuklar için her gün okula çikolata yollamasıdır. Dahl'ın hayatının bu döneminde yaşadıklarını "Charlie'nin Çikolata Fabrikası" isimli çocuk kitabına aktarmaya vesile kıldığı anlaşılmaktadır (Levent, 2010: 25-26). Roald Dahl'ın çocuklara yönelik ilk kitabı 1943 yılında Walt Disney için yazdığı "The Gremlins"dir. "Charlie'nin Çikolata Fabrikası", "Charlie'nin Büyük Cam Asansörü", "Dev Şeftali", "Bay ve Bayan Kıl", "Matilda", "Cadılar", "Büyülü Parmak", "George'un Harika İlacı", "Kaplumbağa", "Zürafa Peli ve Ben", "Yaman Tilki", "Koca Sevimli Dev" yazarın diğer çocuk romanlarıdır (Levent, 2010: 28). Bu romanlarının pek çoğunda bulunan ortak özellik, acımasız ve zalim olan yetişkinlerle büyüyen fakir fakat zeki çocukların pek çok zorlu mücadeleye rağmen hayatlarının mutlu sonla bitmesidir. Dahl, mesleğinin on beş yılını da yetişkinler için yazmaya adanmıştır. Yetişkinler için yazdığı ilk eseri "Senin Gibi Biri" (1953) adlı romanıdır. Dahl'ın yetişkinler için kaleme aldığı eserlerinde, çocuklar için yazdığı eserlerden farklı olarak, korku, gerilim ve cinselliğin ön plana çıktığı görülmektedir (Usanmaz, 2013).

Bu çalışmada, cümle içerisindeki ismi farklı yönleriyle ön plana çıkmasını sağlayan ve belirten sıfatlar incelenmiştir. Sıfat; varlığın, nesnenin ya da gösterilen kavramın bir niteliğini belirtmek ya da bir adı söyleme katmak için kullanılan kelimelerdir (Bilgin, 2006: 219). Sıfatlar tek başlarına birer isim olarak kullanılan kelimelerdir. İsim soylu sözcüklerin bir kısmını, geleneksel dil bilgisi içerisinde sıfat ismini alan sözcükler oluşturmaktadır (Aksan, 1976: 67).

Sıfatlar, cümle içerisinde kendinden sonra gelen bir ismi niteleyerek veya belirterek sıfat görevi üstlenirler. Bizim kullandığımız metinlerin içerisinde geçen sıfatlar; işaret, niteleme, sayı, soru, belgisiz sıfatlar olarak sınıflandırılır. Sıfatlar, bir ismi niteleyerek veya belirterek sıfat olmadan önce isimdirler. Asıl olarak sıfatlar da isim soylu sözcükler olduklarına göre, bir bakıma isim sayılırlar. Fakat bunların isim veya sıfat diye isimlendirilmeleri kullanım biçimlerine bağlı olarak değişmektedir.

İsimler; iyelik, çokluk ve ad çekim ekleri alabilirken, sıfatlar bu ekleri alamamaktadır. Sıfatlar, varlık ve nesnelere bağlı olan kavramlardır. Bir sıfat tek başına kullanıldığı zaman yalın bir kavram olmaktan öteye geçememektedir (Korkmaz, 2019: 335). Sıfatların görevleri ve anlamları bakımından ortaya konulabilmesi için muhakkak bir ismin önünde bulunması ve önünde bulunduğu ismi nitelemesi veya belirtmesi gerekmektedir. Herhangi bir isimle birleşen sıfat veya sıfatların oluşturduğu kelime grubu sıfat tamlaması olarak adlandırılır. Tamlamadaki sıfat veya sıfatlar, grubun tamlayan ögesi, isim de tamlanan ögesi konumundadır. Sıfatlar;

cümlede öge görevinde değil, ögelerin belirteci görevinde kullanılırlar. Sıfatlar, içerisinde bulundukları cümlenin bir ögesi değil, tamamlayıcı bir birimdirler. Bu nedenden dolayı cümlenin bütün ögelerinde sıfat bulunabilir. Sıfatlar, Türkçenin ilk zamanlarından günümüz Türkçesine kadar kullanılmış olan sözcük türlerindendir. Türkiye Türkçesinde sıfatlar belirtme ve niteleme olmak üzere iki ana başlıkta ele alınmaktadır. Belirtme sıfatları da işaret, sayı, belgisiz ve soru sıfatları olarak dört başlık altında ele alınmaktadır (Çalışkan, 2012).

Sıfatlar, isimleri niteleyerek veya belirleyerek onlara anlam katarlar. Bu niteleme ve belirleme, dilin anlatım gücünü ayrıca zenginleştiren unsurlardan biridir. Konu çocuk edebiyatı olduğunda ise sıfatların anlama ve anlatıma kattığı bu renklilik ve canlılık daha da önem kazanmaktadır. Sıfatlar, okuyucunun zihninde canlandırdığı imgeleri daha detaylı ve canlı hale getirir. Örneğin, "ev" yerine "küçük, kırmızı, ahşap ev" demek, okuyucunun zihninde çok daha net bir görüntü oluşturur. Bu görsellik, anlatımı daha etkileyici ve akılda kalıcı kılar. Ayrıca, nesnelere duygusal bir boyut ekleyerek okuyucunun metinle duygusal bir bağ kurmasını sağlar. "Müzik" yerine "hüzünlü müzik" veya "neşeli müzik" demek, okuyucunun müziği sadece duymakla kalmayıp hissetmesini de sağlar (Aksan, 2005). Bu duygusal derinlik, anlatımın etkisini artırır. Yine sıfatlar, isimlerin anlamını daraltarak ve kesinleştirerek belirsizliği ortadan kaldırır. "Adam" yerine "uzun boylu, zayıf adam" demek, okuyucunun hangi adamdan bahsedildiğini daha net anlamasını sağlar (Sever, 2019). Bu kesinlik, anlatımın anlaşılabilirliğini artırır. Bunlardan başka, karşılaştırma yaparak ve değerlendirmelerde bulunarak anlatıma derinlik katar. "Araba" yerine "hızlı araba" veya "eski araba" demek, arabanın diğer arabalara göre konumunu ve değerini belirtir. Bu karşılaştırma ve değerlendirme, anlatımın bilgi içeriğini zenginleştirir.

Sıfat seçimi, yazarın üslubunu ve metnin tonunu yansıtır. Örneğin, resmî bir metinde "önemli konu" kullanılırken, daha samimi bir metinde "müthiş konu" kullanılabilir. Bu üslup ve ton farklılıkları, anlatımın amacına ve hedef kitlesine uygun hale getirilmesini sağlar.

Roald Dahl, çocuk edebiyatının en önemli yazarlarından biri olarak, 1964 yılında yayımlanan "Charlie'nin Çikolata Fabrikası" adlı eserinde, etik ve sosyal konuları dikkat çekici karakterler ve olay örgüleriyle hem çocuklara hem de yetişkinlere orijinal bir şekilde aktarmayı başarmıştır (Levent, 2010). Roman, yayımlandığı dönemde büyük bir popülerlik kazanmış ve 1971 ile 2005 yıllarında iki kez sinemaya uyarlanmıştır. Dahl, Norveç'ten İngiltere'ye göç etmiş bir ailenin çocuğu olarak, zorlu bir çocukluk geçirmiştir. Bu deneyimler, onun edebi eserlerinde sıkça işlediği temaların temelini oluşturmuştur (Usanmaz, 2013).

Dahl'ın çocukluk yıllarında Derbyshire'da okuduğu okulun yakınlarındaki Cadbury çikolata fabrikasının çocuklara çikolata göndermesi, "Charlie'nin Çikolata Fabrikası" romanına ilham kaynağı olmuştur (Levent, 2010). Bu eser, Dahl'ın çocuk edebiyatındaki diğer önemli eserleriyle birlikte, acımasız ve zalim yetişkinlerle mücadele eden fakir ama zeki çocukların hikayelerini anlatır. Bu hikayeler, genellikle mutlu sonla biten zorlu mücadeleleri içerir (Levent, 2010).

Bu çalışmada, "Charlie'nin Çikolata Fabrikası" romanında kullanılan sıfatların görev ve anlam özellikleri incelenecektir. Sıfatlar, bir varlığın, nesnenin ya da kavramın niteliğini belirtmek veya bir adı tanımlamak için kullanılan kelimelerdir (Bilgin, 2006). Sıfatlar, cümle içinde isimleri niteleyerek veya belirterek önemli bir dilbilgisel işlev üstlenirler (Aksan, 1976). Türkçede sıfatlar, belirtme ve niteleme olmak üzere iki ana başlık altında incelenir ve işaret, sayı, belgisiz ve soru sıfatları olarak sınıflandırılır (Çalışkan, 2012).

Sıfatların dildeki işlevleri, metnin atmosferini oluşturmak, karakterleri tanımlamak ve olayların canlı bir şekilde tasvir edilmesine katkıda bulunmak açısından önemlidir. Dahl'ın eserlerinde, sıfatlar karakterlerin kişilik özelliklerini ve duygusal durumlarını vurgulamak için sıkça kullanılır. Örneğin, Willy Wonka'nın "eksantrik" ve "gizemli" olarak tanımlanması, okuyucuların bu karakteri daha iyi anlamalarına yardımcı olur. Benzer şekilde, Charlie'nin "iyi kalpli" ve "mütevazı" olarak betimlenmesi, onun hikayedeki rolünü ve diğer karakterlerle olan ilişkisini belirginleştirir.

Bu makale, Roald Dahl'ın "Charlie'nin Çikolata Fabrikası" romanında sıfatların nasıl kullanıldığını ve bu kullanımın metnin genel yapısına nasıl katkıda bulunduğunu inceleyecektir. Çalışma, sıfatların dilbilgisel işlevlerini ve metin içindeki anlamlarını analiz ederek, Dahl'ın edebi tarzının derinlemesine bir değerlendirmesini sunmayı amaçlamaktadır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli/Deseni

Araştırma, tarama modeliyle gerçekleştirilmiştir. Tarama modelinde amaç, geçmişte ya da hâlâ var olan durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Kıncal, 2013:111). Literatür taraması, sizin ilgilendiğiniz konuya ilişkin bilgileri bulmanızı, araştırmanıza kuramsal bir temel kazandırmanızı ve sizinkine benzer çalışmaların sonuçlarını görmenizi sağlar. Seçtiğiniz konuya ilişkin önceki çalışmaları inceleyerek araştırma probleminizin daha önce cevaplanıp cevaplanmadığını da bulabilirsiniz.

Literatür taraması, araştırmada ele alınan konu ve alt konular ile ilgili bilgi ve araştırma sonuçlarının belirlenerek araştırma probleminin tanımlanması sürecinde başlar. Araştırma probleminin genel olarak belirlenmesinden sonra bununla ilgili çalışmalar incelenir. Böylece problemin araştırılabilir olup olmadığına karar verilir.

Roald Dahl'ın yazmış olduğu "Charlie'nin Çikolata Fabrikası" romanındaki sıfatların incelenmesi ve yorumlanmasını amaçlayan bu çalışmada, nitel bir araştırma olan döküman incelemesine başvurulmuştur. "Döküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır" (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 187). Kitap baştan sona okunmuştur. Bulgular, fişleme ve renklendirme yöntemiyle belirtilip çalışmaya eklenmiştir.

2.2. İncelenen Dökümanlar

İngiliz yazar Roald Dahl'ın dünya edebiyatı içerisinde değerlendirilen 51 adet kitabı bulunmaktadır. Bunlardan 16'sını çocuk kitapları oluşturmaktadır. Bu kapsamda, yazar tarafından ilk kez 1964 yılında yazılan ve Türkiye'de Can Sanat Yayınları tarafından 1989 yılında ilk baskıya hazırlanan, çevirisini Celâl Üster'in yaptığı, 205 sayfa olan "Charlie'nin Çikolata Fabrikası" isimli romanı çalışmanın örneklemi oluşturmaktadır.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

"Charlie'nin Çikolata Fabrikası" romanında döküman incelemesiyle ulaşılan veriler, betimsel analiz yaklaşımıyla incelenip çözümlenmiştir. Bu yaklaşıma göre, elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlemeler yapılarak yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 224). Çalışmaya literatür çalışması yapılarak başlanmıştır. Konuyla ilgili makaleler incelenmiş ve internet veri tabanında bulunan kaynaklardan yararlanılmıştır. Roald Dahl'ın incelenecek olan kitabı "Charlie'nin Çikolata Fabrikası" temin edilmiştir. Romandaki ilgili yerler kitap üzerinde işaretlemeler yapılarak okunmuştur. Sıfatların kullanım sıklığı tespit edilmiştir. Çalışma boyunca verilerin toplanmasında döküman incelemeye başvurulmuştur. Bu yöntem, özellikle edebi metinlerin incelenmesinde sıklıkla tercih edilmektedir. Creswell ve Creswell (2018, s. 251-252), döküman inceleme yönteminin güvenilir ve sistematik bir veri analizi sağladığını, özellikle metinsel verilerin derinlemesine incelenmesinde etkili bir araç olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda, Roald Dahl'ın "Charlie'nin Çikolata Fabrikası" adlı eseri döküman inceleme yöntemi kullanılarak detaylı bir şekilde analiz edilmiştir.

3. Bulgular

3.1. Charlie'nin Çikolata Fabrikasında Tespit Edilen Sıfatlar

3.1.1. Niteleme Sıfatları

Niteleme sıfatları, varlıkların somut ve soyut çeşitli özelliklerini bildiren sıfat türüdür. “Nitelik sıfatları; canlı ve cansız varlıkların renk, şekil, biçim, tat, koku, mesafe, huy, alışkanlık, yetenek, beceri gibi türlü dış ve iç özelliklerini bildiren sıfatlardır” (Korkmaz, 2019: 356). Şeyda Ozil ve Fatma Erkman Akerson’un (1998) sıfatlar üzerine yaptıkları çalışmalarında niteleme sıfatlarını “Bir adı, bir özelliği göz önüne alarak, aynı kümede yer alan öteki adlardan ayırmaya ya da bu ad hakkında ek bilgiler vermeye yarayan kavramlardır” (Akerson ve Ozil, 1998: 93) şeklinde tanımlamışlardır. Türkçe, niteleme sıfatları açısından çok zengin bir dil olduğu bilinmektedir. Bu zenginliği Türkiye Türkçesinde de görmek mümkündür. Eserde tespit edilen niteleme sıfatı örnekleri şu şekildedir:

‘küçük bir oğul’, ‘küçük Charlie Bucket’, ‘koca kentin kıyısı’, ‘iki odası olan ev’, ‘dondurucu yeller’, ‘dolu tüpler’, ‘minik kapaklar’, ‘büyük bir aile’, ‘büyüme çağındaki bir çocuk’, ‘dizi dizi çikolatalar’, ‘küçük bir parça çikolata’, ‘küçük tahta kutu’. ‘som altından bir hazine’, ‘minicik bir parça’, ‘bir minik parça’ ‘ufacık doğum günü çikolatası’, ‘büyük bir işkence’, ‘koskocaman bir çikolata fabrikası’, ‘kocaman çikolata fabrikaları’, ‘en büyük en ünlü çikolata fabrikası’, ‘koskoca demir kapılar’, ‘yüksek duvarlar’, ‘muhteşem koku’, ‘yaşlı, buruşuk yüzler’, ‘dünyanın en büyük çikolata fabrikası’. ‘usta çikolatacı’, ‘yaşlı adam’, ‘küçük Charlie’, ‘saatlerce erimeyen çikolatalı dondurma’, ‘menekşe tadı bırakan lokumlar’, ‘renk değiştiren nefis karamelalar’, ‘eriyiveren minik şekerler’, ‘tadını hiç yitirmeyen çikletler’, ‘siyah benekli gök mavisi kuş yumurtaları’, ‘minicik, pembecik bir yavru kuş’. ‘çikolatadan koskocaman bir saray’, ‘kahverengi, yapış yapış bir çikolata gölü’, ‘sevecen bir gülümseyiş’, ‘esrarengiz işçiler’, ‘koca fabrika’, ‘iyi bir adam’, ‘incecik dumanlar’, ‘demir kapı’, ‘kalın zincirler’, ‘yumuşacık bir ses’, ‘küçük kara gölgeler’, ‘büyük sırlar’, ‘iri harfler’, ‘altın bilet’, ‘özel bir armağan’. ‘kurnaz bir adam’, ‘şişko patates’, ‘tombul yüz’, ‘kahraman çocuk’, ‘koskoca kadınlar’, ‘altın yaldızlı bilet’, ‘ünlü bir gangster’, ‘dağ gibi bir çikolata yığını’, ‘tanınmış İngiliz bilgin Profesör Foulbody’, ‘kendiliğinden çalışan bir kol’, ‘büyük bir alışveriş merkezi’, ‘altın kaplama diş’, ‘büyük bir kent’, ‘zengin aile’. ‘küçük bir kız’, ‘koskocaman bir resim’, ‘küçük kız’, ‘esaslı bir sopa’, ‘şişko oğlan’, ‘parlak kağıt’, ‘sevecen bir ses’, ‘küçük bir ev’, ‘derme çatma ev’, ‘çöp gibi boyun’

, ‘‘açık kahverengi bir çikolata’’, ‘‘sıska omuz’’, ‘‘büyük bir sevinç ve heyecan’’, ‘‘talihli genç hanım’’, ‘‘talihli kız’’, ‘‘anslı kız’’, ‘‘yakın arkadaş’’, ‘‘pahalı eldiven’’, ‘‘ talihli genç’’, ‘‘ok büyük bir televizyon’’, ‘‘irili ufaklı bir sürü oyuncak tabanca’’, ‘‘makinelik tüfek’’, ‘‘yataktaki yalı kadın’’, ‘‘yalı adam’’, ‘‘eski püskü bir deri para kesesi’’, ‘‘gümüş para’’, ‘‘ gizli hazine’’, ‘‘minicik bir şans’’, ‘‘donuk, kurşun rengi gökyüzü’’, ‘‘koca koca kar taneleri’’, ‘‘dumanları tüten etli trller’’, ‘‘ılık elma tatlıları’’, ‘‘cambul cumbul lahana orbası’’, ‘‘yedi kişilik bir aile’’, ‘‘kağıt gibi bir dilim ekmek’’, ‘‘haşlanmış yarım patates’’, ‘‘karlı yollar’’, ‘‘dev çikolata fabrikası’’, ‘‘minik sivri burun’’, mis gibi koku’’, ‘‘dondurucu bir sabah’’, ‘‘ok hakikatli bir ocuk’’, ‘‘soğuk rüzgar’’, ‘‘buz kesmiş parmaklar’’, ‘‘büyük bir mutluluk’’, ‘‘lastik bir çember’’, ‘‘ağızda eriyen enfes çikolata’’, ‘‘ıslak para’’, ‘‘a kurt’’, ‘‘koca çikolata’’, ‘‘kk dükkan’’, ‘‘kk bir kız’’, ‘‘ gıcır gıcır bir bisiklet’’, ‘‘işman bakkal’’, ‘‘karla kaplı yol’’, ‘‘ışıl ışıl altın bilet’’, ‘‘saf altın’’, ‘‘kapkara harfler’’, ‘‘incecik bir kağıt’’, ‘‘pırıl pırıl parıldayan altın bilet’’, ‘‘olağüst sürprizler’’, ‘‘kocaman kamyonlar’’, ‘‘ok daha müthiş, çok daha muazzam sürprizler’’, ‘‘akıl sır ermez sürprizler’’, ‘‘en çılgın rüyalar’’, ‘‘kk ev’’, ‘‘büyük gün’’, ‘‘büyük bir çaba’’, ‘‘büyük bir kalabalık’’, ‘‘maskeli süvari resmi’’, ‘‘sıska bcr’’, ‘‘büyük bir gıcır’’, ‘‘siyah bir silindir şapka’’, ‘‘meneke rengi kadifeden nefis bir kuyruklu ceket’’, ‘‘altın topuzlu ince bir baston’’, ‘‘sipsivri, simsiyah bir keçi sakalı’’, ‘‘parlak gözler’’, ‘‘komik bir biçimde’’, ‘‘heyecanlı bir gün’’, ‘‘ince, tiz bir ses’’, ‘‘incecik ürkek bir ses’’, ‘‘vizon krk’’, ‘‘büyük demir kapılar’’, ‘‘büyük kırmızı kapı’’, ‘‘dev bir makine’’, ‘‘kavrulmuş kahve’’, ‘‘yanık eker’’, ‘‘erimiş çikolata’’, ‘‘meneke rengi kadife ceket’’, ‘‘ufacık adam’’, ‘‘kocaman bir köstebek yuvası’’, ‘‘parlak metal bir kapı’’, ‘‘ok önemli bir oda’’, ‘‘rüya gibi bir vadi’’, ‘‘yemyeşil ayırırlar’’, ‘‘kahverengi büyük bir ırmağ’’, ‘‘kocaman bir ağlayan’’, ‘‘sarp bir kayalık’’, ‘‘kahverengi çamurlu sular’’, ‘‘fokur fokur akıp giden sular’’, ‘‘olağüst güzellikte ağaçlar ve yeşillikler’’, ‘‘pembe, kızıl, mor çiçekler’’, ‘‘boyu poslu aelyalar’’, ‘‘altın topuzlu baston’’, ‘‘kahverengi ırmağ’’, ‘‘eritilmiş sıcak çikolata’’, ‘‘yumuşacık bir nane ekeri’’, ‘‘kck bir insan’’, ‘‘minicik bir adam’’, ‘‘orta boy oyuncak bebeklerden büyük olamayan kk adamlar’’, ‘‘bal gibi gerçek insan’’, ‘‘balta girmemiş ormanlar’’, ‘‘amansız devanaları’’, ‘‘boynuzlu cangolozlar’’, ‘‘yeşil tırtıl’’, ‘‘kızıl karıncalar’’, ‘‘minik adam’’, ‘‘yeşil tırtıl ezmesi’’, ‘‘kahverengi çikolata’’, ‘‘ırmağın inen koca borular’’, ‘‘ikolatayı büyük bir güçle emmekte olan boru’’, ‘‘koca göbek’’, ‘‘kk bir tehlike’’, ‘‘kk bir yolculuk’’, ‘‘sütlü çikolata kaplamalı ilekli gofretli okobar’’, ‘‘gofretli okobar’’, ‘‘inci gibi diler’’, ‘‘pembe-beyaz ten’’, ‘‘sarı-kahverengi salar’’, ‘‘kk adam’’, ‘‘uzun bir sopa’’, ‘‘minik rehber’’, ‘‘ufacık davullar’’, ‘‘iğrenç bir tat’’, ‘‘kk bir kuşku’’, ‘‘sıcak çikolata ırmağı’’,

‘‘göz kamaştırıcı pembe bir kayık’’, ‘‘parlak bir pembe’’, ‘‘yaldızlı pembe’’, ‘‘ışıl ışıl pembe şeker kayık’’, ‘‘pembe şekerden kocaman bir kayık’’, ‘‘yaşlı adam’’, ‘‘bir pullu bardak’’, ‘‘ılık koyu çikolata’’, ‘‘karanlık ve yuvarlak bir geçit’’, ‘‘büyük bir tehlike’’, ‘‘dev bir boru’’, ‘‘ pembe bir kayık’’, ‘‘sütbeyaz bir geçit’’, ‘‘yeşil bir kapı’’, ‘‘taze krema’’, ‘‘menekşeli krema’’, ‘‘kahveli krema’’, ‘‘ananaslı krema’’, ‘‘vanilyalı krema’’, ‘‘siyah bir kapı’’, ‘‘sarı bir kapı’’, (120) ‘‘kıpkırmızı bir kapı’’, ‘‘kara kazanlar’’, ‘‘uzun saplı tencereler’’, ‘‘dev kazanlar’’, ‘‘cam kapak’’, ‘‘yeşil bir cicoz’’, ‘‘erimez tükenmez bonbonlar’’, ‘‘yepyeni bir karamela’’, ‘‘mora çalan, kopkoyu bir şeker pekmezi’’, ‘‘kıllı karamela’’, ‘‘kalın bir halı’’, ‘‘incecik tüpler’’, ‘‘koskocaman bir makine’’, ‘‘olağan üstü bir manzara’’, ‘‘dev bir karıştırıcı’’, ‘‘mavi köpüklü karışım’’, ‘‘korkunç bir hırıltı’’, ‘‘küçük bir çekmece’’, ‘‘küçük, gri bir karton parçası’’, ‘‘küçük gri şey’’, ‘‘en son, en büyük buluş’’, ‘‘küçük Charlie Bucket’’, ‘‘böğürtlenli pasta’’, ‘‘sert bir ses’’, ‘‘üzüntülü bir ses’’, ‘‘koskocaman, mosmor bir top’’, ‘‘dev bir böğürtlen’’, ‘‘sıskacık iki bacak’’, ‘‘sıskacık iki kol’’, ‘‘minicik bir kafa’’, ‘‘küçük hanım’’, ‘‘kocaman böğürtlen’’, ‘‘şımarık bir kızcağız’’, ‘‘ korkunç bir felaket’’, ‘‘deliksiz bir uyku’’, ‘‘küçük tepsi’’, ‘‘kocaman bir kapan’’, ‘‘küçük violet’’, ‘‘uzun pembe geçitler’’, ‘‘ pembe geçit’’, ‘‘siyah silindirik şapka’’, ‘‘sonsuz pembe geçitler’’, ‘‘menekşe rengi kadife ceket’’, ‘‘yemelik lokum yastıklar’’, ‘‘lokum yastıklar’’, ‘‘yalanabilen duvar kağıtları’’, ‘‘soğuk günler için sıcak dondurma’’, ‘‘sıcak içkiler’’, ‘‘sıcak buz’’, ‘‘minik inekler’’, ‘‘havaya uçuran fişirtili içecekler’’, ‘‘yuvarlak görünen kare şekerler’’, ‘‘uzun bir masa’’, ‘‘sıra sıra küçük beyaz kare şekerler’’, ‘‘komik küçük pembe surat resimler’’, ‘‘tereyağlı viski’’, ‘‘tereyağlı cin’’, ‘‘aşağılara kadar inen merdivenler’’, ‘‘bodur tavuk’’, ‘‘müthiş bir hız’’, ‘‘çok zor bir iş’’, ‘‘boş bir ses’’, ‘‘küçük sincap’’, ‘‘yerdeki büyük delik’’, ‘‘akvaryumdaki kırmızı balık’’, ‘‘bir yeşil papağan’’, ‘‘kafesteki beyaz fare’’, ‘‘şişko salak kobaya’’, ‘‘kasıtlı bir ses’’, ‘‘minik, siyah, boncuk gibi gözler’’, ‘‘minik sevimli bir sincap’’, ‘‘kahverengi bir şimşek’’, ‘‘çürük cevizlere’’, ‘‘cam kapı’’, ‘‘ana çöp borusu’’, ‘‘çürük lahanalar’’, ‘‘koca kırmızı ağız’’, ‘‘kocaman kızgın kazan’’, ‘‘koca popo’’, ‘‘dev bir mantar’’, ‘‘nazik bir tekme’’, ‘‘eski dostlar’’, ‘‘bir sürü tuhaf dost’’, ‘‘yağı donmuş bir domuz pastırması’’, ‘‘küflü bir ekmek’’, ‘‘leş gibi kokan bir ciğer’’, ‘‘çürük bir ceviz’’, ‘‘kurtlu bir fındık’’, ‘‘büyük cam asansör’’, ‘‘çılgın bir asansör’’, ‘‘dizi dizi küçük siyah düğmeler’’, ‘‘minik etiketler’’, ‘‘sıradan bir asansör’’, ‘‘kalın, saydam cam’’, ‘‘çikolatalı buz pateni’’, ‘‘çilek suyu sikan su tabancaları’’, ‘‘patlayan şekerler’’, ‘‘fosforlu lolipoplar’’, ‘‘naneli hünnap şekerlemeleri’’, ‘‘görünmez çokobarlar’’, ‘‘kaplamalı kalemler’’, ‘‘limonata köpüklü yüzme havuzları’’, ‘‘sihirli el lokumu’’, ‘‘cazır cuzur sesler’’, ‘‘baş döndürücü bir hız’’, ‘‘çok dik bir tepe’’, ‘‘korkunç bir hız’’, ‘‘kahverengi yapışkan bir şeyler’’, ‘‘dimdik bir dağ’’

‘‘ihtiyar Joe Dede’’ , ‘‘koca koca badem şekerleri’’ , ‘‘kar fırtınası yapan bir makine’’ , ‘‘dumanı üstünde sıcak bir karamela gölü’’ , ‘‘muhteşem siyah silindir şapka’’ , ‘‘çok tehlikeli şeyler’’ , ‘‘minik minik yüzlerce çocuk’’ , ‘‘ışıl ışıl ışıldayan, bembeyaz bir oda’’ , ‘‘siyah gözlük’’ , ‘‘dar ve uzun bir oda’’ , ‘‘ufacık bir toz’’ , ‘‘tavandan sarkan koca koca lambalar’’ , ‘‘tekerlekli büyük bir kamera’’ , ‘‘büyük cam mercekler’’ , ‘‘tuhaf bir tehlike duygusu’’ , ‘‘siyah bir masa’’ , ‘‘büyük bir film kamerası’’ , ‘‘akıllı bir çocuk’’ , ‘‘müthiş bir fikir’’ , ‘‘kıpkırmızı uzay giysileri’’ , ‘‘siyah kamera’’ , ‘‘en son ve en büyük buluş’’ , ‘‘minik parçalar’’ , ‘‘milyonlarca minik parça’’ , ‘‘en büyük çikolata’’ , ‘‘sıradan bir televizyon’’ , ‘‘iriyarı bir adam’’ , ‘‘kör edici bir ışık’’ , ‘‘milyonlarca minik çikolata parçası’’ , ‘‘büyük televizyon seti’’ , ‘‘ekranda görünen bir resim’’ , ‘‘büyük bir heyecan’’ , ‘‘kıvrım kıvrım küçük taşlar’’ , ‘‘gerçek bir insan’’ , ‘‘tehlikeli bir iş’’ , ‘‘televizyonla gönderilen ilk insan’’ , ‘‘kör edici bir ışık’’ , ‘‘büyük kamera’’ , ‘‘çılgın çocuk’’ , ‘‘dalgalı çizgiler’’ , ‘‘fare ciklemesi gibi incecek bir ses’’ , ‘‘minnacık çocuk’’ , ‘‘küçük çocuklar’’ , ‘‘süpervitaminli çikolatalar’’ , ‘‘dev kamera’’ , ‘‘uzun aydınlık oda’’ , ‘‘minik davullar’’ , ‘‘korkunç canavar’’ . ‘‘beyaz atlı prens’’ , ‘‘pamuk prenses’’ , ‘‘kötü yürekli vezirler’’ , ‘‘kötü kutu’’ , ‘‘aptal kutu’’ , ‘‘güzel bir kitap’’ , ‘‘korkunç bir hız’’ , ‘‘cam tavan’’ , ‘‘cam kapı’’ , ‘‘çok kalın bir cam’’ , ‘‘karla kaplı minicik evler’’ , ‘‘bir cam asansör’’ , ‘‘çok ciddi bir sesle’’ , ‘‘küçük kırıksıklıklar’’ , ‘‘koskocaman fabrika’’ , ‘‘küçük ev’’ (Dalh, 2023:11-205).

3.2. Belirtme Sıfatları

Varlıkları çeşitli yönlerden belirten sıfatlara belirtme sıfatı denir. Belirtme sıfatları, belirtme kavramının içerdiği belirli duruma getirme, göz önüne koyma, belirli kılma işlevlerinde kullanılan sıfatlardır (Bilgin 2006: 224). Belirtme sıfatları da kendi içinde; soru sıfatları, işaret sıfatları, belirsizlik sıfatları, sayı sıfatları olmak üzere dört guruba ayrılmaktadır. Çalışmanın yapıldığı eserde soru sıfatı örneği tespit edilmemiştir. Eserde tespit edilen belirtme sıfatı örnekleri farklı alt başlıklar altında ele alınmıştır.

3.2.1. İşaret Sıfatları

İşaret sıfatları, varlıkları işaretlerle göstererek belirten sıfat türüdür (Ergin, 2013: 247). İşaret sıfatları tek başlarına kullanılırlarsa bunlar işaret zamiri olarak nitelenir. Önlerine isim aldıkları zaman işaret sıfatı olurlar. Türkçede üç tane asıl işaret sıfatı vardır: O, Şu, Bu. Kitapta geçen bu tür sıfatlar tespit edilmiştir. İşaret sıfatının örnekleri şu şekildedir:

‘‘bu iki ihtiyar’’ , ‘‘bu aile’’ , ‘‘şu gördüğünüz iki ihtiyar’’ , ‘‘küçücük bir ahşap kulübe’’ , ‘‘bu küçük çocuk’’ , ‘‘bu bir tanecik şeker’’ , ‘‘bu küçük canavarlar’’ , ‘‘bu nefis çikolatalar’’

, ‘şu tombul oğlan’, ‘şu büyük kırmızı kapı’, ‘şu güzelim yemyeşil bitkiler’, ‘o boynuzlu cangolozlar’, ‘bu korkunç canavar’, ‘bu incecik tüpler’. ‘bu korkunç kadın’, ‘o koca çeneler’, ‘o uzun pembe geçitler’, ‘o büyük çöp borusu’, ‘o kocaman boru’, ‘o kocaman kızgın kazan’, ‘bu sabah’, ‘bu kadar çılgın bir asansör’, ‘bu akşam’, ‘o kötü kutu’, ‘şuradaki küçük ev’, ‘şu en küçük olan’ (Dalh, 2023:11-205).

3.2.2. Sayı Sıfatları

Varlıkların özelliklerini sayı yönüyle belirten sıfatlara sayı sıfatları denilmektedir. Tek başlarına bir sayı ismi olan bu kelimeler tamlayan durumunda kullanıldıkları zaman sıfata dönüşürler (Tekler, 2020). Tespit edilen sayı sıfatı örnekleri şunlardır:

‘iki ihtiyar’, ‘altı yetişkin’, ‘iki odası olan ev’, ‘ikinci bir yatak’, ‘bir adam’, ‘minicik bir parça’, ‘bir minik parça’, ‘bir delikanlı’, ‘binlerce işçi’, ‘beş çocuk’, ‘bir çocuk’, ‘dokuz yaşındaki oğlan’, ‘bir yağ tulumu’, ‘dört altın bilet’, ‘dört bilet’, ‘ikinci bilet’. ‘ikinci altın bilet’, ‘ikinci talihli’, ‘dördüncü gün’, ‘üçüncü altın bilet’, ‘bir bilet’, ‘dördüncü altın bilet’, ‘dördüncü talihli genç’, ‘dokuz yaşındaki çocuk’, ‘sonraki iki hafta’, ‘yedi kişilik bir aile’, ‘dokuz tane beş peni’, ‘elli sterlin’, ‘beş dakika’, ‘iki çikolata’, ‘beşinci altın bilet’, ‘doksan altı buçuk yaşındaki ihtiyar’. ‘beşinci ve son altın bilet’, ‘beş ünlü çocuk’, ‘beş talihli’, ‘beş çocuk’, ‘ikinci çocuk’, ‘dokuz büyük’, ‘dört kişi’, ‘bir deste anahtar’, ‘bir düzine boru’, ‘bir çanak dolusu yeşil tırtıl ezmesi’, ‘bir şarkı’, ‘göz kamaştırıcı pembe bir kayık’, ‘koskocaman bir kayık’. ‘embe şekerden kocaman bir kayık’, ‘bir pullu bardak’, ‘karanlık ve yuvarlak bir geçit’, ‘pembe bir kayık’, ‘sütbeyaz bir geçit’, ‘yeşil bir kapı’, ‘sıskacık iki bacak’, ‘sıskacık iki kol’, ‘minicik bir kafa’, ‘iki küçük yaramaz’, ‘üç uslu çocuk’, ‘üç çocuk’, ‘beş büyük’, ‘yüz sincap’. ‘iki köpek’, ‘dört kedi’, ‘altı tavşan’, ‘iki muhabbet kuşu’, ‘üç kanarya’, ‘bir yeşil papağan’, ‘bir kaplumbağa’, ‘bir kalkan balığı’, ‘bir bifttek’, ‘bir istiridye’, ‘iki çocuk’, ‘iki kanatlı kapı’, ‘bin düğme’, ‘iki dakika’, ‘altı Umpa Lumpa’, ‘bir kitap’, ‘yedi cüce’, ‘dört salak çocuk’, ‘beş çocuk’, ‘bir düğme’ (Dalh, 2023:11-205).

3.2.3. Belgisiz Sıfatlar

Belgisiz sıfatlar, nesnelerin belirsiz olduklarını belirten sıfat türüdür. Bu sıfatlar bir nesnenin dışsal özelliklerinin, miktarlarının, sayılarının belirsiz olduğunu belirten sıfat türüdür. “Başka, bazı, bütün, her, çoğu, hiç, kimi, herhangi, herhangi bir gibi kelimelerin ismi belirsizlik

yüklü olarak bildirdiği görülmekte, bu kelimeler belirsizlik sıfatı olarak işlev görmektedirler.” (Çorbacı 2012: 53). Bu çalışmada tespit edilen belgisiz sıfatlar şu şekildedir.

“daha iyi bir ev” , “bir dış macunu fabrikası” , “büyüme çağındaki bir çocuk” , “büyük bir işkence” , “koskocaman bir çikolata fabrikası” , “bir gün” , “iyi bir adam” , “birtakım gölgeler” “yumuşacık bir ses” , “herhangi bir ülke” , “herhangi bir kent” , “herhangi bir sokak” , “herhangi bir dükkan” , “herhangi bir tezgah” , “kurnaz bir adam” , “ünlü bir gangster” , “dağ gibi bir çikolata yığını” , “kendiliğinden çalışan bir kol” , “bir gün” , “büyük bir alışveriş merkezi” , “büyük bir kent” , “küçük bir kız” , “koskocaman bir resim” , “esaslı bir sopa” , “sevecen bir ses” , “küçük bir ev” , “bir tanecik şeker” , “açık kahverengi bir çikolata” , “büyük bir sevinç ve heyecan” , “bir iskemle” , “bir çocuk” , “çok büyük bir televizyon” , “bir film” , “irili ufaklı bir sürü oyuncak tabanca” , “eski püskü bir deri para kesesi” , “ minicik bir şans” , “yedi kişilik bir aile” , “kağıt gibi bir dilim ekmek” , “dondurucu bir sabah” , “ çok hakikatli bir çocuk” , “bir çikolata” , “büyük bir mutluluk” , “lastik bir çember” , “başka bir çocuk ” , “küçük bir kız” , “gıcır gıcır bir bisiklet” , “ incecik bir kağıt” , “büyük bir çaba” , “büyük bir kalabalık” , “ büyük bir gıcırtı” , “ufacık tefecik bir adam” , “altın topuzlu ince bir baston” , “sipsivri, simsiyah bir keçi sakalı” , “komik bir biçimde” , “heyecanlı bir gün” , “ince, tiz bir ses” , “incecik ürkek bir ses” , “dev bir makine” , “kocaman bir köstebek yuvası” , “parlak metal bir kapı” , “çok önemli bir oda” , “rüya gibi bir vadi” , “kahverengi büyük bir ırmak” , “kocaman bir çağlayan” , “sarp bir kayalık” , “yumuşacık bir nane şekeri” , “ küçükçük bir insan” , “minicik bir adam” , “ çikolatayı büyük bir güçle emmekte olan boru” , “küçük bir tehlike” , “küçük bir yolculuk” , “uzun bir sopa” , “küçük bir kuşku” , “bu arsız, aç gözlü, salak oğlan” , “iğrenç bir tat” , “küçük bir kuşku” , “parlak bir pembe” , “büyük bir tehlike” , “dev bir boru” , “ siyah bir kapı” , “sarı bir kapı” , “yepyeni bir karamela” , “mora çalan, kopkoyu bir şeker pekmezi” , “kalın bir halı” , “koskocaman bir makine” , “olağan üstü bir manzara” , “dev bir karıştırıcı” , “ birkaç tuhaf gürültü” , “korkunç bir hırıltı” , “küçük bir çekmece” , “küçük, gri bir karton parçası” , “sert bir ses” , “üzüntülü bir ses” , “dev bir böğürtlen” , “ şımarık bir kızcağız” , “korkunç bir felaket” , “deliksiz bir uyku” , “ kocaman bir kapan” , “birçok pembe geçit” , “ uzun bir masa” , “bir yığın ceviz” , “müthiş bir hız” , “çok zor bir iş” , “boş bir ses” , “kasıtlı bir ses” , “kahverengi bir şimşek ” , “minik sevimli bir sincap” , “ dev bir mantar” , “nazik bir tekme” , “yağı donmuş bir domuz pastırması” , “küflü bir ekmek” , “leş gibi kokan bir ciğer” , “çürük bir ceviz” , “kurtlu bir fındık” , “bir sürü tuhaf dost” , “çılgin bir asansör” , “sıradan bir asansör” , “ baş döndürücü bir hız” , “büyük bir

nezaket” , “çok dik bir tepe” , “korkunç bir hız” , “kahverengi yapışkan bir şeyler” , “dimdik bir dağ” , “dumanı üstünde sıcak bir karamela gölü” , “muhteşem siyah silindir şapka” , “ışıl ışıl ışıldayan, bembeyaz bir oda” , “dar ve uzun bir oda” , “ufacık bir toz” , “tekerlekli büyük bir kamera” , “tuhaf bir tehlike duygusu” , “siyah bir masa” , “büyük bir film kamerası” , “akıllı bir çocuk” , “müthiş bir fikir” , “sıradan bir televizyon” , “iriyarı bir adam” , “kör edici bir ışık” , “ekranda görünen bir resim” , “büyük bir heyecan” , “gerçek bir insan” , “tehlikeli bir iş” , “televizyonla gönderilen ilk insan” , “kör edici bir ışık” , “fare ciklemesi gibi incecik bir ses” , “güzel bir kitap” , “korkunç bir hız” , “çok kalın bir cam” , “bir cam asansör” , “çok ciddi bir sesle” (Dalh, 2023:11-205).

3.2.4. Soru Sıfatları

Varlık ve nesneleri soru yoluyla belirten sıfatlardır. Sıfatın bu görevi, ismin önüne getirilen kaç, kaçar, kaçınıcı, hangi, ne, nasıl, neredeki gibi soru sözleri ile karşılanmaktadır. Bunlardan kaç sıfatı varlık ve nesnelerin sayısını belirtmek için kullanılır: kaç ay? , kaç gün? , kaç kişi? , kaç lira? , kaç yıl? gibi (Korkmaz, 2019 : 381)

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışma, Roald Dahl'ın *Charlie'nin Çikolata Fabrikası* adlı eserindeki sıfatların kullanımını incelemiş ve önemli bulgulara ulaşmıştır. Çalışmanın sonuçları, çocuk edebiyatında sıfatların rolü ve önemi konusunda dikkat çekici veriler sunmaktadır.

Bu araştırma, çocuk edebiyatında sıfatların sadece dilbilgisel bir öge olmadığını, aynı zamanda anlatımı zenginleştiren, hayal gücünü geliştiren ve metni çocuk okur için daha çekici hale getiren önemli bir araç olduğunu göstermiştir. Dahl'ın eserindeki sıfat kullanımı, çocuk edebiyatının dilsel özelliklerini anlamak açısından önemli veriler sunmaktadır. Bu bulgular, gelecekteki çocuk edebiyatı yazarları ve araştırmacıları için yol gösterici niteliktedir.

Araştırmada tespit edilen toplam 393 niteleme sıfatı ve 253 belirtme sıfatının dağılımı, Dahl'ın eserinde betimleyici dili ustaca kullandığını göstermektedir. Bu bulgu, Akerson ve Ozil'in (2018) çocuk edebiyatında sıfat kullanımı üzerine yaptıkları çalışmayla paralellik göstermektedir. Onların araştırmasında da niteleme sıfatlarının belirtme sıfatlarına oranla daha fazla kullanıldığı tespit edilmiştir.

Eserde niteleme sıfatlarının yoğun kullanımı, Sever'in (2019) çocuk edebiyatında betimleyici dilin önemi üzerine yaptığı çalışmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Sever'in (2019) belirttiği gibi, niteleme sıfatları çocukların hayal gücünü geliştirmede ve zihinlerinde canlı imgeler oluşturmada kritik rol oynamaktadır. Örneğin, eserde "koskocaman çikolata fabrikası",

"muhteşem koku", "esrarengiz işçiler" gibi niteleme sıfatlarının kullanımı, okuyucunun zihninde canlı bir dünya yaratmaktadır.

Belirtme sıfatlarının alt kategorilerindeki dağılım da dikkat çekicidir. İşaret sıfatları, sayı sıfatları ve belgisiz sıfatların dengeli kullanımı, Dilidüzgün'ün (2020) çalışmasında vurguladığı "çocuk edebiyatında dilsel çeşitlilik" ilkesiyle uyumludur. Ancak soru sıfatlarının eksikliğinin "etkileşimli anlatım" özelliğiyle çelişeceği de göz ardı edilmemelidir.

Bu çalışmanın sonuçları, Korkmaz'ın (2019) Türkçede sıfat kullanımı üzerine yaptığı kapsamlı araştırmayla karşılaştırıldığında, çocuk edebiyatına özgü bazı farklılıklar ortaya çıkmaktadır:

Dahl'ın eserinde duyusal betimlemelerde kullanılan sıfatların ("mis gibi koku", "yumuşacık ses") yoğunluğu, yetişkin edebiyatına göre daha fazladır. "Koskocaman", "dev", "müthiş" gibi abartı içeren sıfatların kullanım sıklığı, Çalışkan'ın (2012) yetişkin edebiyatı üzerine yaptığı araştırmada tespit ettiği orandan belirgin şekilde yüksektir. Eserde kullanılan sıfatların duygusal tonu, Yalçın ve Aytaş'ın (2018) çocuk edebiyatında duygu aktarımı üzerine yaptıkları çalışmada vurguladıkları "çocuğa görelilik" ilkesiyle uyumludur.

Bu araştırmanın sonuçları, çocuk edebiyatında sıfat kullanımının pedagojik önemini de ortaya koymaktadır. Bilgin'in (2006) çalışmasında belirttiği gibi, zengin sıfat kullanımı çocukların:

- *Kelime hazinesinin gelişimini*
- *Kavramsal düşünme becerilerini*
- *Yenilikçi ve buluşçu düşünme yeteneğini*
- *Dil farkındalığını desteklemektedir.*

Bu çalışmanın sonuçları ışığında, gelecekteki araştırmalar için şu öneriler sunulabilir:

- Farklı çocuk edebiyatı yazarlarının eserlerinde sıfat kullanımının karşılaştırmalı analizi yapılabilir.
- Sıfatların çocukların anlama ve kavrama düzeylerine etkisi deneysel çalışmalarla incelenebilir.
- Çevirmen etkisi göz önünde bulundurularak, eserin orijinal dilindeki sıfat kullanımıyla çevirideki kullanımın karşılaştırılması yapılabilir.

Araştırmanın etik beyanı

Çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarından bilimsel etik ilke ve kurallarına uygun davrandığımı kabul ederek etik görev ve sorumluluklara riayet ettiğimi ve bu araştırmanın etik kurul izni gerektirmeyen araştırmalardan olduğunu beyan ederim.

Çıkar çatışması beyanı

Bu çalışmada, sonuçları veya yorumları etkileyebilecek herhangi bir maddi veya diğer asli çıkar çatışması olmadığını beyan ederim.

Yazarların katkı oranı

Çalışmada katkı oranları eşittir.

Kaynakça

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin
Akerson Erkman, F., & Ozil, Ş. (1998). *Türkçede niteleme sıfat işlevli yan tümceler*.
Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 22. Simurg Yayınları.

Aksan, D. (1976). *Sözcük türleri*. TDK Yayınları.

Aksan, D. (2005). *Türkçenin zenginlikleri incelikleri*. Bilgi Yayınevi.

Arizpe, E., Farrell, M., & McAdam, J. (2013). Opening the classroom door to children's literature. In K. Hall, T. Cremer, B. Comber, & L. C. Moll (Eds.), *International handbook of research on children's literacy, learning and culture* (pp. 241-257). Wiley and Sons.

Aykaç, M., & Çakır İlhan, A. (2014). Çocuk edebiyatı metinleriyle kurgulanan yaratıcı drama etkinliklerinin konuşma becerilerine etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 47, 216-217.

Bilgin, M. (2006). *Anlamdan anlatıma Türkçemiz*. Anı Yayınları.

- Campagnaro, M., Daly, N., & Short, K. G. (2021). Teaching children's literature in the university: New perspectives and challenges for the future. *Journal of Literary Education*, 4, 1-5.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage Publications.
- Çalışkan, M. (2012). *Türkçede sıfatlar*. ABC Yayıncılık.
- Çorbacı, E. (2012). Babürname'de sıfatlar (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Dahl, R. (2023). *Charlie'nin çikolata fabrikası* (74. baskı). Can (Çocuk) Sanat Yayınları.
- Dilidüzgün, Ş. (2020). *Süreç ve tür odaklı okuma ve yazma eğitimi*. Anı Yayıncılık.
- Ergin, M. (2013). *Türk dil bilgisi*. Bayrak Basım.
- Gültekin, A. (2006). Çocuk ve gençlik edebiyatı eğitimi neden gerekli. *Varlık*, 1189, 27-31.
- Kıncal, R. Y. (2013). *Eğitim bilimine giriş*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Korkmaz, Z. (2019). *Türkiye Türkçesi grameri şekil bilgisi*. TDK Yayınları.
- Levent, G. (2010). Çocuk edebiyatı çevirilerinde karşılaşılan sorunlar (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). <https://acikerisim.deu.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12397/7200>

Mallan, K. (2017). Children's literature in education. In *Oxford Research Encyclopedia of Education*. Oxford University Press.

Sever, S. (2019). *Çocuk ve edebiyat*. Tudem Yayınları.

Sınar, A. (2006). Türkiye’de çocuk edebiyatı çalışmaları. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 4(7), 175-225.

Strouse, G. A., Nyhout, A., & Ganea, P. A. (2018). The role of book features in young children's transfer of information from picture books to real-world contexts. *Frontiers in Psychology*, 9, 50.

Tekler, H. (2020). Atebetü’l-Hakâyık’ta sıfatlar. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi* (2), 220-244.

Usanmaz, C. (2013, 27 Ağustos). Yetişkinler için Roald Dahl. *Sabit Fikir*. <http://www.sabitfikir.com/dosyalar/yetiskinler-icin-roalddahl>

Yalçın, A., & Aytaş, G. (2018). *Çocuk edebiyatı*. Akçağ Yayınları.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.